

Remissyttrande över betänkandet Kreativa Sverige! Nationell Strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher (SOU 2022:44)

Svenska Förläggareföreningen har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade betänkande, och vill anföra följande.

Om Svenska Förläggareföreningen och bokbranschen

Svenska Förläggareföreningen är de svenska allmänutgivande bokförlagens branschorganisation. Vi arbetar för en öppen och fri bokmarknad där det ska finnas största möjliga utrymme att etablera och utveckla bokförlag. Våra medlemmar är professionella bokförlag vars utgivning spänner över alla genrer och format. De representerar både de största förlagen och de mindre, skönlitterära förlag såväl som fackboks-förlag och barn och ungdomsboksutgivare.

Bokbranschen är en av Sveriges kulturella och kreativa branscher. Böcker skrivs av författare, blir till och ges ut genom förlagens insatser, nås ut till läsare genom bibliotek, fysisk och digital bokhandel samt abonnemangstjänster. Böcker och litteratur är i sig en viktig export som internationellt formar bilden av Sverige. Inte sällan utgör böcker grunden till utvecklingen av andra kulturella eller kreativa uttryck. Böcker blir tv-serier och film, teater och musikal m.m. Uttryck som sedan i sin tur bidrar till egna värden, i Sverige och internationellt.

Läsning av böcker är dessutom något som bör värderas högt av samhället. Läsning öppnar dörrar till nya världar. God läsförmåga är dessutom helt nödvändigt för ett aktivt deltagande i vår demokrati. Läsningen sjunker i olika grupper i samhället vilket är oroande. Läsförmåga har blivit en jämlikhetsfråga som på alla sätt bör prioriteras av politiken.

Upphovsrätten är grundläggande för våra medlemmars verksamhet. För förlagen innebär det ett investeringsskydd. Samtidigt ger investeringen inte förlaget några egna rättigheter till produktionen. Utgivningsrätten är förlagets under en begränsad tid och är i regel begränsad till det svenska språket.

Under det senaste decenniet har bokmarknaden i Sverige radikalt förändrats. Digitaliseringen, som ju förändrat hela samhället och all form av media, har också påverkat bokbranschen och dess infrastruktur. Tillgängligheten till böcker har aldrig varit större, och

inte heller efterfrågan av böcker. Innovationer och privata investeringar har i många led möjliggjort en digital omställning. Under 2021 uppmätte bokförsäljningen nya rekordnivåer på över fem miljarder kronor.

Samtidigt står branschen inför en rad utmaningar, vissa redan omnämnda här ovan, andra kan stivas artificiell intelligens, och förutsättningarna för aktörerna inom branschen ser olika ut. I höstas publicerade Svenska Förläggareföreningen en forskningsrapport om kvalitetslitteraturens förutsättningar i Sverige idag som visar just detta. I rapporten fastslås hur oerhört viktigt det statliga litteraturstödet är för en mångfald och bredd för utgivning av kvalitetslitteratur. Detta går inte att nog understryka och Svenska Förläggareföreningen ser ett stärkt litteraturstöd som en nödvändig kulturpolitisk åtgärd för att sådan utgivning ska kunna bestå.

<https://forlaggare.se/wp-content/uploads/2022/11/Skilda-varldar.pdf>

Bokförlag arbetar för att uppnå kulturella och ekonomiska värden. En strategi för kulturella och kreativa branscher som är lyhörd för *företagens* utmaningar och behov är angelägen. Svenska Förläggareföreningen ser fram emot att de förslag som strategin föreslår med de tillägg som anges omsätts till snar handling.

Sammanfattning

Svenska Förläggareföreningen välkomnar en strategi för Sveriges kulturella och kreativa branscher. En strategi behövs för att fullt ut tillvarata branschens konstaterade potential och minska hinder för tillväxt utifrån ett näringsperspektiv.

Svenska Förläggareföreningen tillstyrker utredningens centrala prioritering om ett tvärpolitiskt ansvar mellan departement för kunskap, synergier och samverkan. Arbetet med att främja och utveckla de kulturella och kreativa näringarna kräver långsiktighet och samordning mellan olika politikområden, mellan branscherna, samt mellan offentliga och privata aktörer. Eftersom företagsperspektivet, enligt vår uppfattning, är centralt för denna strategi bör det övergripande ansvaret för samordningen ligga hos närings-departementet. Tillväxtverket bör ges motsvarande uppdrag bland myndigheter.

Svenska Förläggareföreningen tillstyrker utredningens förslag om ett utökat ansvar för kunskapsutveckling och statistik. Stöd bör kunna sökas till utvecklingen av branschernas egna arbete med statistik.

Svenska Förläggareföreningen tillstyrker utredningens prioriterade områden och vill särskilt understryka viken av upphovsrätten även ses som ett investeringsskydd, värdet av stöd till grön omställning och innovation, samt riktade stöd till förlagen för export och internationalisering.

I övrigt ansluter sig Svenska Förläggareföreningen till Kreativ Sektors remissvar.

Särskilda synpunkter

Avsnitt 3 Strategins vision och mål

Svenska Förläggareföreningen ansluter sig till Kreativ Sektors resonemang och slutsats i denna del.

Avsnitt 4 Modeller för planering och insatser

Svenska Förläggareföreningen ansluter sig till Kreativ Sektors resonemang och slutsats i denna del.

Avsnitt 6 Den centrala prioriteringen – Tydligt tvärpolitiskt ansvar för kunskap, synergier och samverkan

Svenska Förläggareföreningen ansluter sig till Kreativ Sektors resonemang och slutsats i denna del.

Svenska Förläggareföreningen delar utredningens uppfattning att tillgång till relevant statistik är nödvändigt, dels för att få syn på branschernas bidrag till samhällsekonomin och dels som beslutsunderlag för offentliga aktörer ifråga om insatser till branscherna och uppföljning av dem.

Svenska Förläggareföreningen och Svenska Bokhandlareföreningen har tillsammans utvecklat branschstatistik över bokförsäljningen i Sverige.

<https://forlaggare.se/bokforsaljningsstatistik/>

Svenska Förläggareföreningen har på egen hand, i gemenskap med fristående agenter, utvecklat statistik över export av svensk litteratur.

<https://forlaggare.se/exportstatistik/>

Även om den statistik som avses i utredningen är en statlig statistik, bör det finnas skäl att titta på vad marknaden redan har utvecklat och utvärdera eventuella synergier för vidareutveckling av sådan statistik.

Avsnitt 7 Övriga strategiska prioriteringar

Förnyelse av rådgivning, kapitalförsörjning och innovationsstöd

Svenska Förläggareföreningen tillstyrker utredningens förslag om att anpassa formerna för och öka tillgången till rådgivning och företagande och tillväxt, att anpassa formerna för och öka tillgången till kapitalförsörjning för tillväxt, att anpassa formerna för och öka tillgången till stöd som kan stärka företagens tillväxt genom innovation och förnyelse, samt att ta tillvara företagens innovation för grön och social hållbarhet i samhället.

Svenska Förläggareföreningen vill särskilt understryka värdet av innovationsstöd och stöd till grön omställning och social hållbarhet.

Ifråga om grön omställning har bokbranschen gått samman i vad som benämns Bokbranschens Klimatinitiativ. Svenska Förläggareföreningen projektleder initiativet.

<https://www.bbki.se>

Det är tydligt att den finns en stark drivkraft i bokbranschen att ligga i framkant vad gäller grön omställning. Det är också tydligt att de olika aktörernas förutsättningar och resurser ser olika ut. Kapitalstöd behövs både till enskilda aktörer och till oss som branschorganisation som driver frågan för våra medlemmar.

Upphovsrättens marknad

Svenska Förläggareföreningen ansluter sig till Kreativ Sektors resonemang och slutsats i denna del.

Internationalisering och export

Svenska Förläggareföreningen ansluter sig till Kreativ Sektors resonemang och slutsats i denna del.

Svenska Förläggareföreningen tillstryker utredningens förslag och vill särskilt framhålla behovet av riktade stöd till förlagen för möjliggörande internationellt utbyte. Det internationella utbytet av litteratur handlar exempelvis om försäljning/köp av rättigheter. Det finns ett stort värde i att koppla samman branschen med internationella samarbetspartners och den internationella marknaden och till det behövs riktade stöd till bokbranschen. Konkret kan det handla om stöd för att åka till relevanta bokmässor eller till att producera översättningar i ett näringsfrämjande syfte.

Hållbar arbetsmarknad och kompetensförsörjning för alla

Svenska Förläggareföreningen ansluter sig till Kreativ Sektors resonemang och slutsats i denna del.

Platsens betydelse för kulturella och kreativa branscher

Svenska Förläggareföreningen ansluter sig till Kreativ Sektors resonemang och slutsats i denna del.

Svenska Förläggareföreningen vill särskilt nämna den fysiska bokhandeln som en sådan viktig verksamhet som har en enorm betydelse för platsen.

Svenska Förläggareföreningen

Mikaela Zabrodsky